

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF THE FORMATION OF THE INVESTMENT POLICY OF THE ENTERPRISE

У статті здійснено розробку й обґрунтування теоретико-методологічних та науково-методичних засад формування інвестиційної політики підприємства в умовах трансформації зовнішнього середовища. Проведено розробку методів та інструментів формування інвестиційної політики на мікро- та макrorівні. Встановлено, що інвестиційна політика може бути представлена як невід'ємна частина системи вищого рівня, або як загальна система зі своєю власною внутрішньою структурою. Зазначено, що інвестиційну політику варто сприймати як форму економічної політики, яка включає контроль і регулювання всіх аспектів інвестиційного процесу: структури інвестиційних фондів, ефективності, їх розміру і джерел. Відповідно до критерію ризикових переваг інвестора, розглядаються три типи інвестиційної політики підприємства: агресивна, помірна, консервативна. У статті пропонується запровадити новий тип інвестиційної політики – прискорено-агресивний. У роботі зазначено, що конкретний зміст інвестиційної політики підприємства обумовлюється впливом факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, специфічними рисами виробництва та управління. У якості елементів системи управління інвестиційною політикою підприємства виділено принципи, методи та структуру управління.

Ключові слова: інвестиційна політика, управління, розвиток, стратегія, принципи, методи, система, зовнішнє середовище, ефективність.

In the article, the development and substantiation of the theoretical-methodological and scientific-methodical foundations of the formation of the enterprise's investment policy in the conditions of the transformation of the external environment is carried out. Methods and tools for investment policy formation at the micro- and macro-level have been developed. It is established that the investment policy can be presented as an integral part of the higher-level system, or as a general system with its own internal structure. It is noted that investment policy should be perceived as a form of economic policy that includes control and regulation of all aspects of the investment process: the structure of investment funds, efficiency, their size and sources. Given the versatile and multifaceted nature of investment policy, there is currently no single approach to the classification of its types, however, as a rule, scientists distinguish economic and intellectual types. The economic type of investment policy usually involves the investment of the enterprise in various market segments and new niches, which allows to implement the strategy of external growth as a result, as well as to direct part of the funds to various assets to realize the goals of sustainable development. The intellectual investment policy is aimed at investing in intellectual property (patents, inventions, know-how, trademarks, etc.). According to the criterion of the investor's risk preferences, three types of the company's investment policy are considered: aggressive, moderate, conservative. The article proposes to introduce a new type of investment policy – accelerated-aggressive, which is a comprehensive modernization of the enterprise. The work states that the specific content of the enterprise's investment policy is determined by the influence of external and internal environmental factors, specific features of production and management. As elements of the enterprise's investment policy management system, the following are highlighted: principles subjecting the formation and implementation of the investment policy to certain rules; methods that allow these processes to be carried out; management structure reflecting the distribution of powers and responsibilities by management level.

Key words: investment policy, management, development, strategy, principles, methods, system, external environment, efficiency.

УДК 330.322.01

DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.8-15>

Зоря О.П.

д.е.н., професор,
Полтавський державний аграрний
університет

Яснолоб І.О.

к.е.н., доцент,
Полтавський державний аграрний
університет

Аранчій Д.С.

к.е.н.,
Полтавський державний аграрний
університет

Zoria Oleksii

Poltava State AgrarianUniversity

YasnoIob Ilona

Poltava State AgrarianUniversity

Aranchiy Dmytro

Poltava State AgrarianUniversity

Постановка проблеми. У поточних реаліях невизначеності бізнес-процесів будь-якому підприємству незалежно від розташування та сфери діяльності, необхідне кількісне та якісне зростання, яке можливе лише за умови розвитку виробництва та впровадження новітніх технологій. Знання, отримані за останнє десятиліття, призвели до глибокої та всеосяжної трансформації принципів розвитку підприємств. Одним із таких принципів стало ефективне інвестування коштів у розвиток та масштабування виробництва. У той же час, кризові явища в економіці нашої держави та запровадження обмежувальних заходів пов'язаних із воєнним станом змінюють структуру сформованих ринків, використовуваних ресурсів, стан інвестиційного середовища та напрями

інвестиційної політики підприємств. Конкурентні переваги виникають у тих підприємств, які можуть швидко адаптувати свої виробничі процеси та бізнес-моделі до змін у зовнішньому середовищі. Ця ситуація стимулює підприємства до пошуку та розробки сучасних технологій створення високотехнологічних бізнес-моделей, які мають більше перспектив стати успішними на ринку та перемогти у конкурентній боротьбі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Представлене дослідження ґрунтується на наявних наукових напрацюваннях у галузі розвитку методів та інструментів побудови інвестиційної політики підприємства. Дані дослідження розвивають методи та інструменти оцінки інвестиційного середовища, інвестиційної привабливості та

інвестиційних ризиків підприємства. Значний внесок в осмислення теоретичних та практичних питань формування інвестиційної політики на мікро- та макрорівні зробили: Аранчій В.І. [1], Вінченко І.І. [2], Голбан Т.Т. [1], Денисенко М.П. [3], Ільїна К.О. [4], Ілляшенко С.М. [5], Котенко Н.М. [6], Ксьонжик І.В. [8], Лижник Ю.Б. [7], Мармуль Л.О. [8], Микитюк П.П. [11], Нейкова Л.І. [10], Соколюк К.Ю. [9] Черваньов Д.М. [10], Харів П.С. [11], Ульяновченко О.В. [12] та багато інших. Незважаючи на великий обсяг досліджень та публікацій на тему даної статті, вимагають подальшого вивчення питання, пов'язані з розвитком моделей, методів та інструментів формування інвестиційної політики підприємств.

Постановка завдання. У даний час в науковій літературі запропоновано різні підходи, методи, методики та інструменти формування інвестиційної політики й оцінки інвестиційної привабливості підприємств, у яких прогноз формується на підставі аналізу існуючих трендів, виходячи з чого ухвалюються управлінські рішення про інвестування у майбутню діяльність підприємства. Здебільшого аналіз зводиться до оцінки сценаріїв в умовному форматі, що призводить до зниження об'єктивності прогнозів і результати аналізу можуть бути недостовірними. Не повною мірою враховуються показники оцінки зовнішнього середовища підприємства з метою оцінки його стану та основних варіантів розвитку інвестиційної політики. Зважаючи на це, наявна методологія формування інвестиційної політики вітчизняних підприємств потребує подальшого дослідження та пріоритетного розвитку. Таким чином, метою статті є розвиток та розробка методів та інструментів формування інвестиційної політики підприємства в умовах сучасних трансформацій.

Виклад основного матеріалу дослідження. У поточних економічних умовах поняття інвестиційної політики підприємства, а також методологія її побудови включає не тільки економічний аспект, а й комплекс характеристик, які описують його економічний стан, структуру капіталу, форму управління, попит на продукцію та її конкурентоспроможність, вплив на неї інвестиційної політики країни, регіону та конкретної галузі. Аналіз підходів до визначення даного терміну показав, що науковий інтерес здебільшого концентрується на сутності даного поняття та його ролі для економічних систем різного масштабу та рівня [3; 5; 10; 12].

Інвестиційна політика конкретного підприємства як мікроекономічної системи може бути створена у разі її взаємодії з макроекономічним середовищем, а саме – з галуззю чи регіоном, де функціонує дане підприємство. Відповідно, створення та коригування інвестиційної політики здійснюється при використанні розрахунків на основі

побудови інтегрального показника інвестиційної привабливості трьох її складових: внутрішнього середовища, регіону, а також галузі, у якій воно функціонує.

У багатьох випадках інвестиційну політику підприємств має сенс розглядати з позиції взаємодії інтересів інвестора та об'єкта інвестицій за прийнятого рівня балансування прибутковості та ризикової складової. Інвестиційна політика на макрорівні розглядається як сукупність умов, які збалансовані на законодавчому рівні та спрямовані на забезпечення послідовних, мотивованих дій з боку зацікавлених осіб в інвестуванні з метою нарощування капіталу в довгостроковій перспективі та отримання економічного ефекту. З погляду динамічності процесу економічного розвитку, інвестиційна політика сприймається як послідовна зміна етапів інвестиційного процесу у прив'язці до окремо аналізованого суб'єкта з метою досягнення бажаного результату. Інвестиційну політику варто сприймати як форму економічної політики, яка включає контроль і регулювання всіх аспектів інвестиційного процесу: структури інвестиційних фондів, ефективності, їх розміру і джерел. Формування інвестиційної політики на макро- та мікрорівнях будується відповідно до загальноприйнятого механізму формування, представленого на рис. 1.

Інвестиційна політика може бути представлена як невід'ємна частина системи вищого рівня, або як загальна система зі своєю власною внутрішньою структурою. Враховуючи різнобічний та багатогранний характер інвестиційної політики, на сьогоднішній день немає єдиного підходу до класифікації її видів, проте, як правило, вчені виділяють економічний та інтелектуальний її види. Економічний вид інвестиційної політики зазвичай передбачає вкладення підприємства у різні ринкові сегменти та нові ніші, що дозволяє в результаті реалізувати стратегію зовнішнього зростання, а також спрямування частини коштів у різні активи для реалізації цілей сталого розвитку. Інтелектуальна інвестиційна політика націлена на вкладення в інтелектуальну власність (патенти, винаходи, ноу-хау, товарні знаки та інше).

Відповідно до критерію ризикових переваг інвестора, розглядаються три типи інвестиційної політики підприємства: агресивна, помірна, консервативна. Нами пропонується запровадити новий тип інвестиційної політики – прискорено-агресивний, який є всеохоплюючою модернізацією підприємства. На нашу думку, одне із вирішальних значень на вибір підприємством конкретного типу інвестиційної політики має динаміка різних ринків. Комплексна система побудови інвестиційної політики підприємства визначає принципи, порядок та послідовність дій щодо впливу суб'єктів інвестиційної діяльності на об'єкти за допомогою реалізації

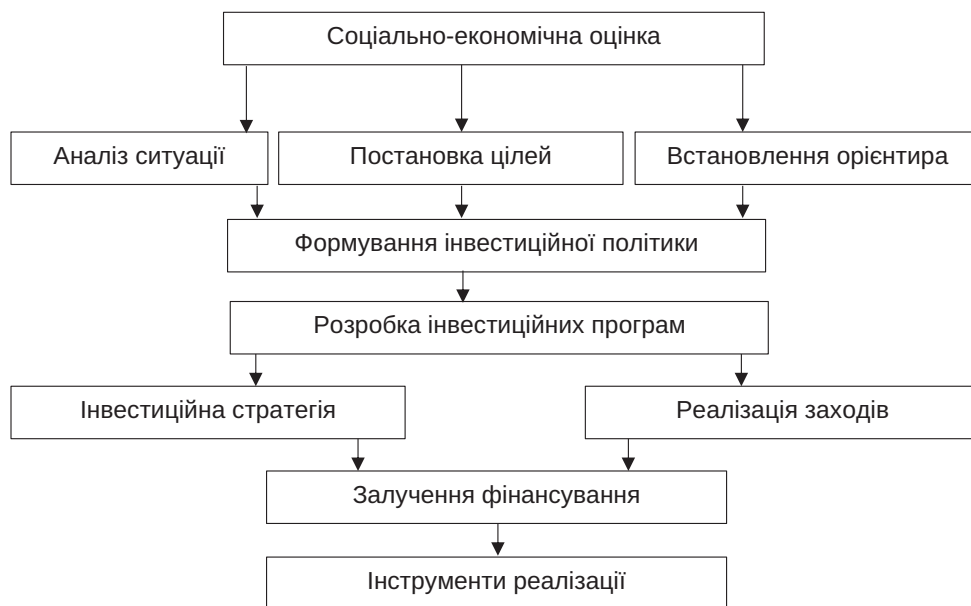

Рис. 1. Механізм формування і реалізації інвестиційної політики

Джерело: систематизовано авторами

функцій контролю через елементи інвестиційного процесу. Це дозволяє враховувати постійні зміни зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства, використовуючи набір інструментів та методів, спрямованих на досягнення цілей сталого розвитку підприємства. На рис. 2 представлена структура інвестиційної політики підприємств із виділенням її елементів.

Як новий етап розробки інвестиційної політики підприємства нами додано етап моделювання інвестиційно-інноваційного проекту. Даний етап представляє собою процес використання інструментальних моделей та оцінок для побудови та формування інвестиційної політики, а також включення їх у методичку побудови цієї політики. Під інструментальними моделями та оцінками розуміється використання економетричних моделей та моделей нейронних мереж для отримання об'єктивних оцінок при формуванні інвестиційної політики.

Підвищити ефективність розробки та реалізації інвестиційної політики підприємств можливо за рахунок дотримання наступних принципів: інтегрованість інвестиційної політики із загальною системою управління підприємством; комплексний та системний підхід до прийняття інвестиційних рішень; орієнтованість інвестиційної діяльності на стратегічні цілі розвитку підприємства та навіть їх узгодженості; динамізм організації інвестиційного процесу, що враховує зміну факторів зовнішнього середовища підприємства, темпів його економічного розвитку та економічної стійкості, форм організації виробництва та економічної діяльності;

багатоваріантність підходів до розробки інвестиційної політики.

У сучасних умовах розвитку для підприємств дуже відчутною стає проблема ефективного розподілу інвестиційних ресурсів. Зростання попиту на інвестиційні кошти та ресурси призводить до того, що проблема залучення інвестицій підприємствами стає дедалі пріоритетнішою. Саме тому простежується неухильне зростання значення пріоритетності удосконалення інвестиційної політики, а також оцінки інвестиційної привабливості у процесі управління інвестиційними вкладеннями.

Висновки. Таким чином, інвестиційна політика являє собою діяльність з визначення цілей і перспективних напрямів інвестиційного розвитку підприємства, а також створення відповідної та максимально сприятливої їх досягненню системи управління. Конкретний зміст інвестиційної політики підприємства обумовлюється впливом факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, специфічними рисами виробництва та управління. У якості елементів системи управління інвестиційною політикою підприємства нами виділено: принципи, що підпорядковують формування та реалізацію інвестиційної політики певним правилам; методи, що дозволяють здійснювати ці процеси; структура управління, що відображає розподіл повноважень та відповідальності за рівнями управління. Система управління активно впливає на розробку та реалізацію інвестиційних проектів і, в кінцевому підсумку, визначає ефективність інвестиційної політики підприємства.

Рис. 2. Структура системи управління інвестиційною політикою підприємства та її елементи

Джерело: систематизовано авторами

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Аранчій В.І., Зоря О.П., Голбан Т.Т. Стратегічні напрями інвестиційно-інноваційного розвитку аграрного виробництва на галузевому та господарському рівнях. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 45. С. 33–38.
2. Вінченко І.І. Інвестиційна діяльність сільсько-господарських підприємств: монографія [текст]. Донецьк : Юго-Восток, 2010. 444 с.
3. Денисенко М.П. Інвестиційно-інноваційна діяльність: теорія, практика, досвід: моногр. / [М.П. Дени-

- сенко, Л.І. Михайлова, І.М. Грищенко та ін.]: за ред. д.е.н., проф., М.П. Денисенка, д. е. н., проф. Л.І. Михайлової. Суми : ВТД «Університетська книга», 2008. С. 288–320.
4. Ільїна К.О. Категоріальний апарат інноваційної теорії як фундамент зародження інноваційно-інвестиційної моделі розвитку в українську економічну систему. *Науковий вісник НЛТУ*. Львів : РВВ НЛТУ України, 2009. Вип. 19.4. С. 256–264.
5. Ілляшенко С.М. Інвестиційна політика держави як інструмент економічного розвитку країни. *Сталій розвиток економіки*. 2013. № 2 (19). С. 207–210.

6. Котенко Н.М. Формування джерел інвестиційної діяльності на сільських територіях. *Інноваційна економіка*. 2012. № 9 (35). С. 255–258.

7. Лижник Ю.Б. Динаміка інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств України. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування*. 2011. № 2 (54). С. 123–130.

8. Мармуль Л.О., Ксьонжик І.В. Інвестування інноваційного розвитку харчових і переробних підприємств : монографія. Миколаїв, 2011. 153 с.

9. Соколюк К.Ю. Інвестиційний проект як засіб реалізації інвестиційних ресурсів. *Збірник наукових праць ВНАУ. Серія: Економічні науки*. 2013. № 2 (77). С. 82–91.

10. Черваньов Д.М., Нейкова Л.І. Менеджмент інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств України: монографія. Київ : Т-во «Знання», КОО, 1999. 514 с.

11. Харів П.С., Микитюк П.П. Аналіз стану інноваційного розвитку промислових підприємств та шляхи його стимулювання. *Економічний аналіз*. 2014. Т. 16 (2). С. 187–195.

12. Ульянченко О.В. Інноваційно-інвестиційна діяльність, як основа сталого розвитку економіки держави. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. 2015. № 2 (4). С. 70–76.

REFERENCES:

1. Aranchii, V.I., Zoria, O.P., and Holban, T.T. (2019) Stratehichni napriamy investytsiino-innovatsiinoho rozvytku ahrarnoho vyrobnytstva na haluzevomu ta hospodarskomu rivniakh [Strategic Areas of Investment-Innovation Development of Agricultural Production at the Industry and Economic Level]. *Prychornomorski ekonomichni studii*, no. 45, pp. 33–38.

2. Vinichenko, I.I. (2010), Investytsijna diial'nist' sil's'kohospodars'kykh pidpriemstv [Investment activity of agricultural enterprises]. *Yuhovostok, Donetsk, Ukraine*.

3. Denysenko, M.P. (2008), Investytsijno-innovatsijna diial'nist': teoriia, praktyka, dosvid [Investment and innovation activity: theory, practice and experience], VTD «Universytets'ka knyha», Sumy, Ukraine.

4. Il'ina, K.O. (2009), Katehorial'nyy aparat innovatsiynoyi teorii yak fundament zarodzhennya innovatsiyno-

investytsiynoyi modeli rozvytku v ukrayins'ku ekonomichnu systemu [A category vehicle of innovative theory as foundation of origin of innovative-investment model of development is in the Ukrainian economic system]. *Naukovyj visnyk NLTU*, vol. 19.4, pp. 256–264.

5. Illiashenko, S.M. (2013) Investytsiina polityka derzhavy iak instrument ekonomichnoho rozvytku krainy [The investment policy of the state as an instrument of economic development]. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, no. 2 (19), pp. 207–210.

6. Kotenko, N. M. (2012), Formuvannya dzherel investytsiynoyi diyal'nosti na sil's'kykh terytoriyakh [Formation sources of investment in rural areas]. *Innovatsijna ekonomika*, vol. 9 (35), pp. 255–258.

7. Lyzhnyk, Yu.B. (2011), Dynamika investytsiyno-innovatsiynoyi diyal'nosti pidpriemstv Ukrayiny [Dynamics of investment and innovation activities of the enterprises of Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu vodnoho hospodarstva ta pryrodokorystuvannia*, no. 2(54), pp. 123–130.

8. Marmul', L.O. and Ks'onzhnyk, I.V. (2011), Investuvannia innovatsiynoho rozvytku kharchovykh i pererobnykh pidpriemstv [Investment innovative development of food and processing enterprises], Mykolaiv, Ukraine.

9. Chervan'ov, D.M., Nejkova L.I. (1999) Menedzhment innovatsiyno-investytsiynoho rozvytku pidpriemstv Ukrainy [Management of innovation and investment of enterprises in Ukraine]. *Znannia, Kyiv, Ukraine*.

10. Sokoliuk, K.Yu. (2013), Investytsiynyj proekt iak zasib realizatsii investytsiynych resursiv [The investment project as an instrumentality for investment resources implementing]. *Economic science*, vol. 1, no. 77, pp. 82–91.

11. Khariv P.S., Mykytiuk P.P. (2014), Analiz stanu innovatsiinoho rozvytku promyslovykh pidpriemstv ta shliakhy yoho stymuliuvannia [Analysis of the state of innovative development of industrial enterprises and ways of its stimulation]. *Ekonomichniy analiz*, vol. 16 (2), pp. 187–195.

12. Ul'ianyuchenko, O.V. (2015), Innovatsiyno-investytsiyna diyal'nist', yak osnova staloho rozvytku ekonomiky derzhavy [Innovation and investment activity as the foundation for sustainable national economic development]. *Naukovyj visnyk Mukachivs'koho derzhavnoho universytetu*, vol. 2 (4), pp. 70–76.